

СХЕМИ. ТАБЛИЦІ

9 КЛАС

НОВИЙ ЧАС

(кінець XV – початок XX ст.)

Період зародження та розвитку капіталістичного способу виробництва

ПІЗНІЙ НОВИЙ ЧАС

Поділ України між Росією та Австрією – (кінець XVIII – початок XX ст.) – 1900 р.

УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ В СКЛАДІ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ ХІХ ст.
§1-10, 17, 18, 21-23, 30-33, 39-41 (I), §1-3, 5, 6, 8-14, 16-18, 20-30, 32-35 (II)

Участь українського народу
у війнах Російської імперії

§3 (I), §5 (II)

з Францією (1812 р.)

з Туреччиною (1806 – 1812 рр.),
(1828 – 1829 рр.)

Поширення ідей Просвітництва

Приєднання земель від Дністра до Дунаю

Але

важке становище народу

§4 (I), §12 (II)

АНТИКРІПОСНИЦЬКА БОРОТЬБА

§7 (I), §13 (II)

20-30-ті роки ХІХ ст.:

- повстання селян та військових поселенців;
- Устим Кармелюк (1812 – 1835 рр.)

50-ті роки ХІХ ст.:

- «Київська козащина» (1855 р.);
- «Похід у Таврію по волю» (1856р.)

СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ РУХИ 20-30-х років ХІХ ст.

Загальноросійський:

- масони; ⇒
 - декабристи +
- §8, 9 (I), §8 (II)

Український:

- Новгород-сіверський гурток (70-80-ті рр. ХVІІІ ст.);
- «Малоросійське таємне товариство» (1821 – 1822 рр.);
- Товариство об'єднаних слов'ян (1823 – 1825 рр.);
- Кирило-Мефодіївське братство (1846 – 1847 рр.)

Польський

- (1830 – 1831 рр.)
- §8 (I), §8 (II)
§8 (I), §8 (II)
§8, 10 (I), §6, 14 (II)

Формується українська національна свідомість, українська нація

§10 (I), §1, 2 (II)

РЕФОРМИ

§22, 23 (I), §20, 22 (II)

- реформа управління державними селянами (1839 – 1841 рр.);
- інвентарна реформа (1847 – 1848 рр.)

- ~~кріпацтво~~ (1861 р.);
- реформи адміністративно-політичного управління 60-70-ті роки ХІХ ст.

СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ РУХИ 50-90-х років ХІХ ст.

Загальноросійський:

- утопічний соціалізм;
 - народництво;
 - марксизм;
 - лібералізм
- §33 (I), §29-30 (II)

Український:

- український соціалізм;
 - хлопоманство;
 - громадівський рух;
 - «Братство тарасівців»
- §30-32 (I), §26, 27-28, 29-30 (II)

Польський

- (1863 – 1864 рр.)
- §30 (I), §27-28 (II)

Посилення русифікації:

- Валувєвський циркуляр (1863 р.);
 - Емський наказ (1876 р.)
- §31 (I), §27-28, 29-30 (II)

УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ В СКЛАДІ АВСТРІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ ХІХ ст.
§12-18, 28, 29, 34-41, 48-51, 58-60 (I), §1, 2, 4, 7, 12, 13, 15, 19, 23-28, 31-35 (II)

70-80-ті роки ХІХ ст.
реформи Марії Терезії та Йосифа ІІ §12 (I), §4 (II)

Але реформи припинилися
↓
Важке становище народу §12 (I), §12 (II)

20-30-і роки ХІХ ст.
АНТИКРІПОСНИЦЬКА БОРОТЬБА §13 (I), §13 (II)

Закарпаття
- «холерні бунти»;
- опришки

Буковина
- Лук'ян Кобилиця;
- опришки

Галичина
- повстання селян;
- опришки

КІНЕЦЬ ХVІІІ – ПЕРША ПОЛОВИНА ХІХ ст.
НАЦІОНАЛЬНЕ ВІДРОДЖЕННЯ §14 (I), §7 (II)

Закарпаття
уніатські священники:
- Андрій Бачинський;
- Іван Кутка;
- Олександр Духнович

⇒

Галичина:
- Михайло Левицький;
- «Товариство галицьких греко-католицьких священників»;
- «Руська Трійця»

РЕВОЛЮЦІЯ 1848 – 1849 рр.: §15 (I), §15 (II)
- беззбройна боротьба (березень – травень 1848 р.);
- збройна боротьба (жовтень – листопад 1848 р.)

↓
ДРУГА ПОЛОВИНА ХІХ ст.
АКТИВІЗАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНО-ВИЗВОЛЬНОГО РУХУ НА ГАЛИЧИНІ

Москвофіли:
- Руська Рада (1870 – 1914 рр.);
- язичіє
§34 (I), §25 (II)

Народовці:
- «Руська бесіда» (1861 – 1939 рр.);
- «Просвіта» (1868 – 1939 рр.);
- Товариство імені Тараса Шевченка (1873 – 1939 рр.);
- «Народна рада» (1885 – 1899 рр.)
§35 (I), §31 (II)

Радикали:
- РУРП (1890 – 1926 рр.);
- УНДП (1899 – 1919 рр.);
- УСДП (1899 – 1939 рр.)
§37 (I), §31 (II)

ДРУГА ПОЛОВИНА ХІХ ст.
АКТИВІЗАЦІЯ СУСПІЛЬНОГО РУХУ §38 (I)

селянський

робітничий

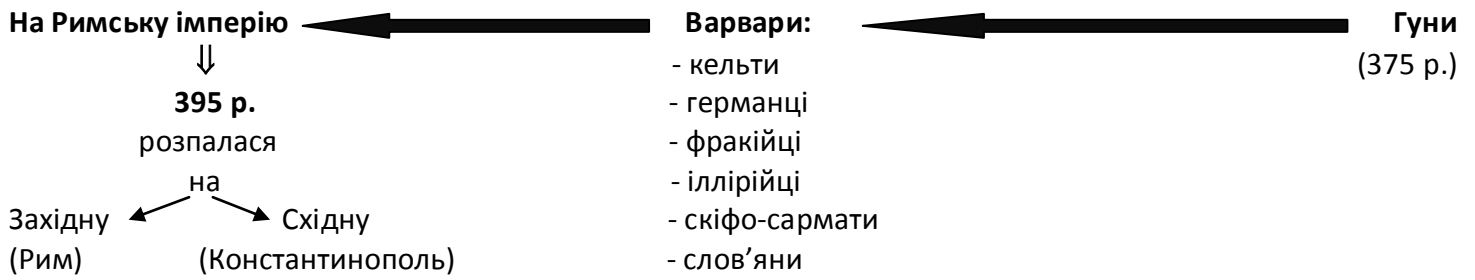
СЛОВ'ЯНИ ПІД ЧАС ВЕЛИКОГО ПЕРЕСЕЛЕННЯ НАРОДІВ

II ст. слов'яни мешкали від Дніпра до Вісли

Але

IV – VII ст.

Велике переселення народів –
рух племен і народів в різних напрямках Європи

⇓

Слов'яни розселилися до Волги та до Одера, Ельби

Але

в долину Дунаю приходили зі сходу:

- авари (VI ст.);
- булгари (VII ст.);
- угри (X ст.)

⇓

X ст.

Слов'яни поділилися на
3 групи племен

західні

↓

польські, чеські,
словацькі, сербо-лужицькі,
моравські, полабські,
поморські племена

південні

↓

предки
сербів, хорватів
словенців, болгар

східні

↓

предки
білорусів,
росіян, українців

УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У РАННЬОМУ СЕРЕДНЬОВІЧЧІ

(кінець V – середина XI ст.)

- Велике переселення народів;
- поява союзів племен східних слов'ян;
- формування та розквіт Давньоруської держави;
- запровадження та поширення християнства;
- формування та розвиток феодальних відносин

IV – VII ст.

Велике переселення народів

Готи
(II – IX ст.)

Гуни
(375 р.)

Авари
(VI ст.)

Виникли союзи племен
східних слов'ян

XVIII – XIX ст.

Сформувалися нації:

- росіяни;
- білоруси;
- українці

VIII – IX ст.

Мешкали племена:

- ільмень, словени, кривичі, радимичі, в'ятичі;
- дреговичі, полочани;
- дуліби (волин'яни), древл'яни, поляни, сівер'яни, білі хорвати, тиверці, уличі

ДАВНЬОРУСЬКА ДЕРЖАВА – КИЇВСЬКА РУСЬ

(кінець IX – середина XII ст.)

I період
(кінець IX ст. – 972 рр.)
Формування держави

Династія Києвичів (поляни):
Аскольд і Дір (60 – 80-і роки IX ст.)

Династія Рюриковичів (варяги):
Олег (882 – 912 рр.)

Ігор (912 – 945 рр.)

Ольга (945 – 964 рр.)

Святослав (964 – 972 рр.)

II період
(980 – 1054 рр.)
Розквіт держави

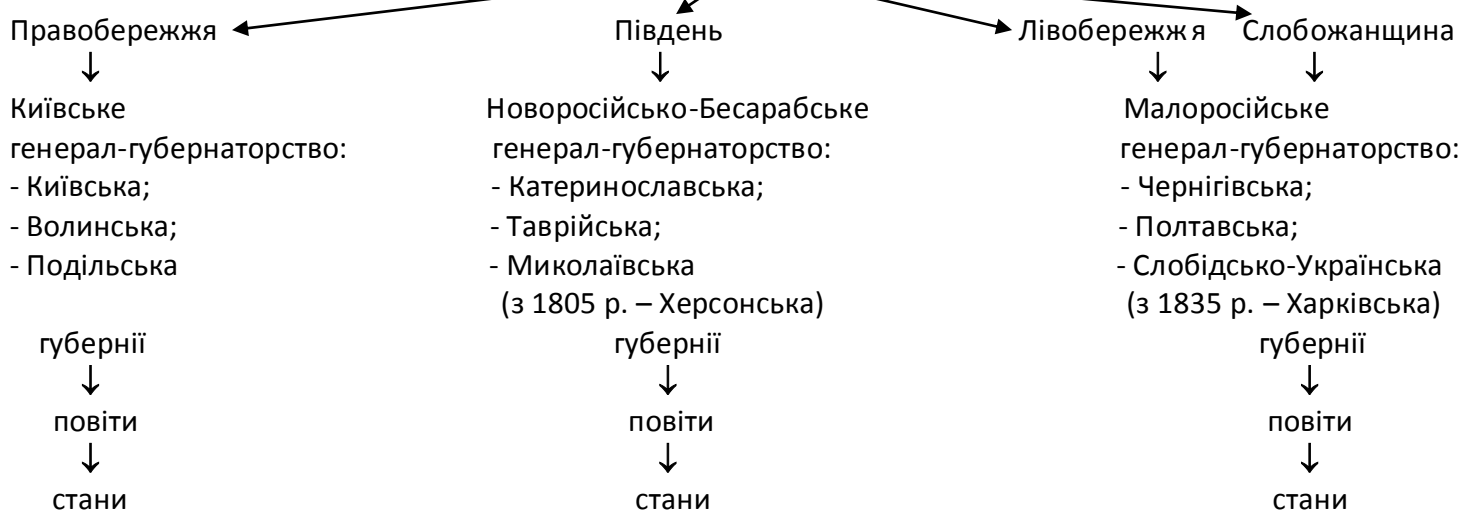
Володимир Великий (980 – 1015 рр.)

Ярослав Мудрий (1019 – 1054 рр.)

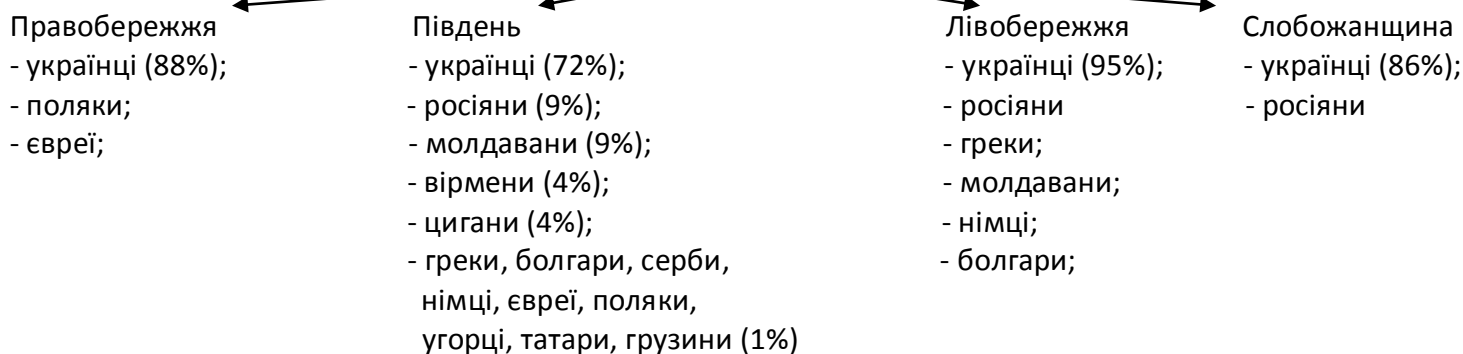
НАРОДНІСТЬ → НАРОД → ЕТНОС → НАЦІЯ

СТАНОВИЩЕ УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ В СКЛАДІ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ У ХІХ ст.

Адміністративно-територіальний устрій

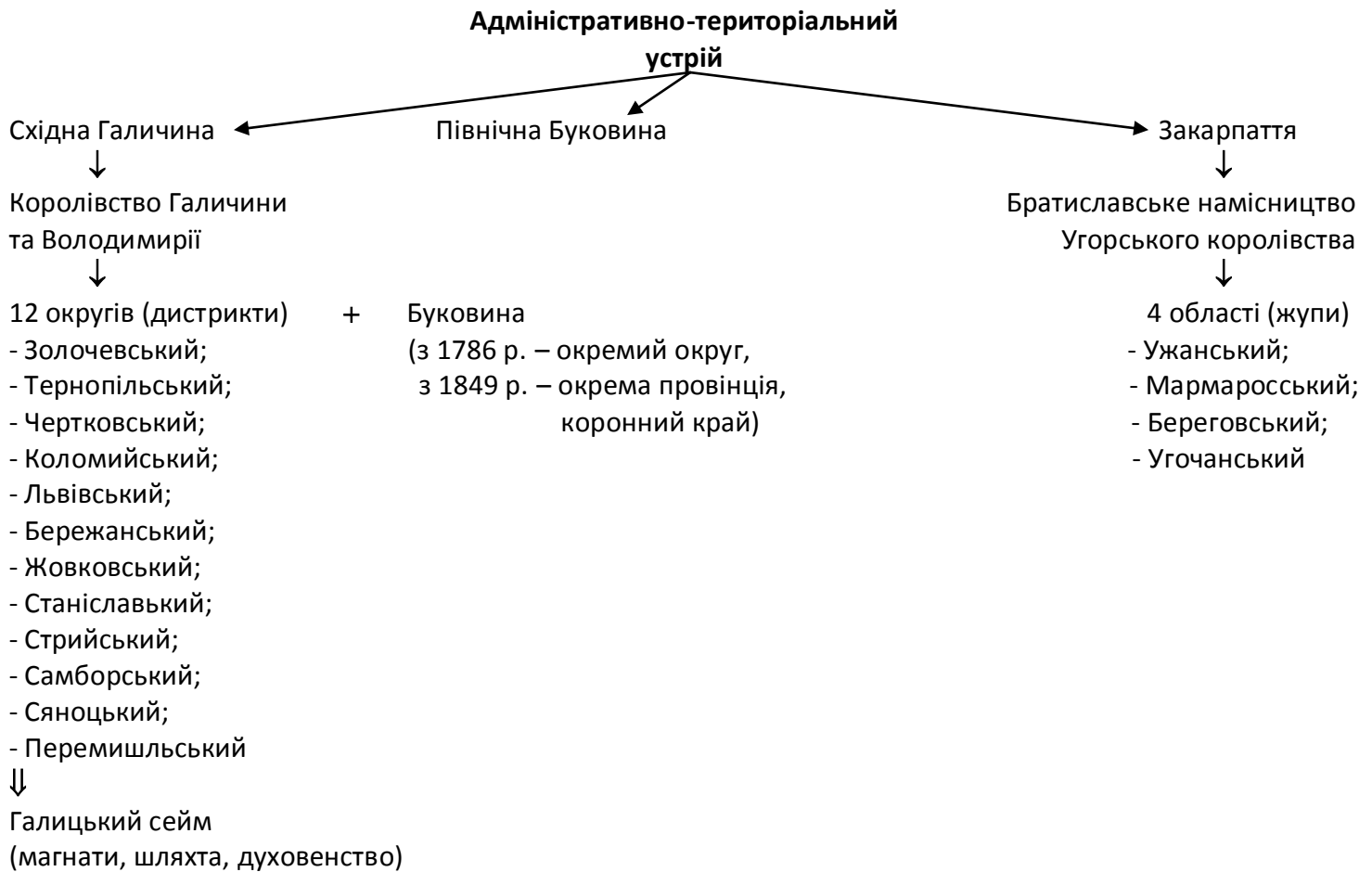
Національний склад населення

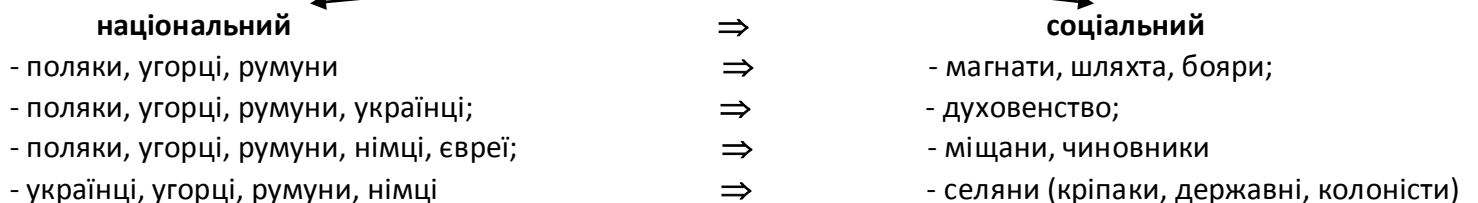
Соціальний склад населення

СТАНОВИЩЕ УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ В СКЛАДІ АВСТРІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ У ХІХ ст.

Склад населення

ПОЛІТИКА АВСТРІЙСЬКОГО УРЯДУ НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ У XVIII ст.

Реформи	Марія Терезія Габсбург (1740 – 1780 рр.)	Йосип II Габсбург (1780 – 1790 рр.)
Адміністративна	<ul style="list-style-type: none"> - поширено австрійське законодавство; - створена Асамблея станів (шляхта, духовенство) 	<ul style="list-style-type: none"> - польські закони (з 1786 р.); - «Королівство Галіції та Лодомерії» поділено на окремі округи
селянська	<ul style="list-style-type: none"> - складено «Інвентарій» (землі шляхти, повинності селян); - обмежено застосування тілесних покарань; - заборонено панщину у неділю та свята 	<ul style="list-style-type: none"> - обмежено панщину (до 3 днів на тиждень); - кріпацтво (1782 р.); - самоврядування селянської громади
релігійна	<ul style="list-style-type: none"> - рівноправ'я католицької та греко-католицької (уніатської) церков; - відкрито греко-католицьку духовну семінарію у Відні, при церкві Св. Варвари – Барбареум (1774 р.) 	<ul style="list-style-type: none"> - рівноправ'я усіх християнських церков; - церкву підпорядковано державі; - священики – державні службовці; - відкрито греко-католицькі семінарії у Львові, Ужгороді
освітянська	<ul style="list-style-type: none"> - однокласні школи (рідною мовою); - трикласні школи (німецькою, польською мовами); - чотирикласні школи (готували до вступу в гімназії, університети) 	<ul style="list-style-type: none"> - відновлено Львівський університет (1784 р.); - відкрито Руський інститут при Львівському університеті (1787 р.)

УЧАСТЬ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ У ВІЙНАХ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ

Назва війни	Участь українського народу	Результати	Наслідки
російсько-турецька війна (1806 – 1812 рр.)	частина козаків Задунайського козацького війська перейшла на бік Росії (1806 р.)	Бухарестський мир (16.05.1812 р.): Росія + Бессарабія (між Дністром і Прутом)	- утворено Дунайське козацьке військо (1806 – 1868 рр.); - Ізмаїл в складі Росії (1809 – 1856 рр.)
Вітчизняна війна 1812 р.	- консерватори – на боці Росії (В. Кочубей, І. Котляревський) – створювали загони самозахисту, партизанські загони, земське ополчення, козацькі полки (25 тис.); - автономісти – на боці Наполеона (В. Лукашевич, В. Капніст) – окупували Західну Волинь	- не пропустили французів на Чернігівщину; - брали участь у Бородінській битві; - визволили Західну Волинь; - брали участь у битві під Лейпцигом; - дійшли до Парижу (III.1814 р.)	- ополченців повернули до селянського стану; - частина ополченців увійшла до Чорноморського козацького війська (1787 – 1860 рр.) - статус українських земель не змінився
російсько-турецька війна (1828 – 1829 рр.)	200 козаків Задунайської Січі на чолі з кошовим Йосипом Гладким перейшли на бік Миколи I ⇒ утворено Окреме запорозьке військо	Адріанопольський мир (02.09.1829 р.): - Росія + гирло Дунаю; - автономія Сербії, Греції, Молдавії, Валахії	утворено Азовське козацьке військо (1832 – 1865 рр.)

УКРАЇНСЬКЕ НАЦІОНАЛЬНЕ ВІДРОДЖЕННЯ

Представники	Західна Україна
Андрій Бачинський (єпископ)	ініціатор утворення «Барбареума» (1774 р.), заснував в Ужгороді греко-католицьку духовну семінарію
Іван Орлай, Юрко Венелін	видавали в Петербурзі, Харкові, Одесі, Ніжині публікації про народне життя
Іван Кутка (священик)	склав «Буквар язика руського» (1797 р.), «Катехізіс малий» (1801 р.)
Василь Довгович (священик)	видав збірник «Поєми Василя Довговича» українською, угорською, латинською мовами (1832 р.)
Олександр Духнович (священик)	видав карпаторуський буквар (1847 р.), «Істинну історію карпаторусів» (1853 р.), підручники (граматика, географія)
Михайло Левицький (митрополит)	- заснував 383 початкові школи з викладанням народною мовою, училища для священиків та вчителів (1817 р.); - брав участь у Віденському конгресі (1815 р.), був ініціатором заборони «Русалки Дністрової» (1836 р.)
Іван Могильницький (священик)	- разом з М. Левицьким утворив у Перемишлі культурно-освітню громадську організацію – «Товариство галицьких греко-католицьких священиків для поширення письмами просвіти і культури серед вірних» (1816 – 1817 рр.). Видавали збірки (християнські заповіді + правила особистої гігієни, питання сільського господарства), але їх змішану мову (галицький діалект, книжкові церковнослов'янські терміни, звороти польської мови) погано сприймали читачі; - видав «Буквар славено-руського язика» (1816 р.), підручник «Грамматика язика словено-руського» (1823 р.)
Іван Снігурський (єпископ)	разом з І. Могильницьким утворив культурно-освітній гурток у Перемишлі (1817 р.), видали збірки УНТ: «Пісні польські і руські люду галицького» (Вацлав Зелінський), «Руське весілля» (Йосип Лозинський)
Маркіян Шашкевич + Іван Вагилевич + Яків Головацький (священики)	- утворили галицьке літературне угруповання – «Руська трійця» (1833 – 1837 рр.), до якого входили 20 осіб; - прагнули перетворити народну мову на літературну. І. Вагилевич переклав українською «Слово о полку Ігоревім»; - «ходили в народ»: записували народні пісні, оповіді, приказки, вислови; - підготували до друку історико-літературну збірку «Зоря» (біографія Б. Хмельницького, вірші М. Шашкевича про С. Наливайка та опришків, фольклорні твори), але цензура не пропустила її; - 1836 р. видали у Будапешті альманах «Русалка Дністрова» (фольклорні твори, власні літературні твори, переклад з чеської та сербської мов, історичні твори), але цензура конфіскувала 800 примірників із 1000 надрукованих
Представники	Наддніпрянська Україна
Григорій Кониський (архієпископ)	ймовірний автор «Історії русів» (історія Малої Росії від перших гетьманів до 1769 р.)
Василь Капніст (поет)	- утворив групу українських діячів патріотично-автономістського спрямування – Новгород-сіверський гурток (70-90-і роки XVIII ст.): вивчали українську історію, етнографію, фольклор; - проводив переговори з пруським міністром Герцбергом про спільну боротьбу проти Російської імперії
Василь Каразін (вчений)	- заснував Харківський університет (1805 р.); - ініціатор утворення Міністерства народної освіти Російської імперії (1802 – 1817 рр., 1824 – 1917 рр.)
Іван Срезневський (мовознавець)	ініціатор видання журналу «Український вісник» (1816 – 1819 рр.): твори Г. Квітка-Основ'яненко, П. Гулака-Артемівського

ЗАГАЛЬНОРОСІЙСЬКІ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ РУХИ В НАДДНІПРЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ 20-30-х років XIX ст.

МАСОНИ

Назва	«Понт Евксінський»	«Три царства природи»	«Любов до істини»	«З'єднані слов'яни»	Ідеї
Роки	1817 р.	1817 р.	1818 р.	1818 – 1822 рр.	<ul style="list-style-type: none"> - «Увесь світ – це одна велика республіка, де всі народи – одна сім'я»; - «Свобода, Рівність, Братерство!»; - вдосконалення внутрішнього світу людини; - створення розумного суспільства без національних меж; - високоморальна поведінка – взірець для оточуючих; - ідеї слов'янської федерації
Центри	Одеса	Одеса	Полтава	Київ	
Учасники	Олександр Лонжерон, Іван Котляревський, Іван Орлай	Кирило та Петро Розумовські	Василь Лукашевич, Семен Кочубей, Іван Котляревський, Григорій Тарновський	Роснишевський В., Харлинський П., Олизар П.	

«Малоросійське таємне товариство» –
перша громадсько-політична організація на українських землях

Роки	Учасники	Центри	Програма
1821 – 1822 рр.	Василь Лукашевич, Семен Кочубей, Іван Котляревський, Володимир Тарновський, Олександр Величко, Дмитро та Степан Алексеєви, П. Капніст	<ul style="list-style-type: none"> - Київ; - Полтава; - Чернігів 	<p>«Катехізіс автономіста»:</p> <ul style="list-style-type: none"> - піднести освітньо-культурний та політичний рівень свідомості народу; - піднести національну свідомість українського народу: пропагувати козацьке минуле, українські державницькі традиції; - пропагувати ліквідацію кріпацтва та обмеження самодержавства; - здобути незалежність України та роз'єднання її з Польщею

ЗАГАЛЬНОРОСІЙСЬКІ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ РУХИ В НАДДНІПРЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ 20-30-х років XIX ст.

ДЕКАБРИСТИ

Назва	«Союз порятунку»	«Союз благоденства»	Південне товариство	Північне товариство
Роки	1816 – 1818 рр.	1818 – 1821 рр.	1821 – 1825 рр.	1822 – 1825 рр.
Центри	Санкт-Петербург	Санкт-Петербург, Тульчин, Полтава	Тульчин, Васильків, Кам'янка, Київ	Санкт-Петербург
Учасники	Сергій та Матвій Муравйови-Апостоли, Олександр та Микита Муравйови, Сергій Трубецької, Павло Пестель	Павло Пестель, Олександр Чернишов	Павло Пестель, Сергій Муравйов-Апостол, Михайло Бестужев-Рюмін, Сергій Волконський	Микита Муравйов, Сергій Трубецької, Микола Тургенев, Кіндратій Рилєєв, Іван Пуцін
Програма	<ul style="list-style-type: none"> - кріпацтво; - конституційна монархія; - верховенство закону 	<ul style="list-style-type: none"> - кріпацтво; - конституційна монархія; - освічення народу 	<p>«Руська Правда» П. Пестеля:</p> <ul style="list-style-type: none"> - кріпацтво; - республіка (10 років – диктатура); - рівність громадян перед законом; - демократичні права і свободи; - поділ влади на три гілки; - законодавча влада – 1-палатний парламент (Народне віче); - виконавча влада – Державна дума; - унітарний устрій держави; - збереження поміщицького землеволодіння; - селянським общинам збільшити земельні угіддя; - загальне виборче право для чоловіків; - поділ усього населення на три розряди (за національною ознакою); - столиця Росії – Нижній Новгород 	<p>«Конституція» Микити Муравйова:</p> <ul style="list-style-type: none"> - кріпацтво; - конституційна монархія; - рівність громадян перед законом; - демократичні права і свободи; - поділ влади на три гілки; - законодавча влада – 2-палатний парламент (Народне віче); - виконавча влада – імператор; - федеративний устрій держави; - збереження поміщицького землеволодіння; - селянам залишити лише присадибні ділянки

УКРАЇНСЬКИЙ ТА ПОЛЬСЬКИЙ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ РУХИ 20-30-х років XIX ст.

Товариство об'єднаних слов'ян

Роки	Учасники	Центри	Програма
1823 – 1825 рр. ІХ.1825 р. приєдналися до Південного товариства	Андрій та Петро Борисови, Іван Сухінов, Юліан Люблінський, Іван Горбачевський, Яків Андрієвич, Микола Лісовський	Новоград-Волинський	«Катехізіс»: - кріпацтво ; - федерація слов'янських республік; - рівність громадян перед законом; - підготувати до революції весь народ

ПОВСТАННЯ В НАДДНІПРЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ

Назва	Повстання Чернігівського полку	Польське повстання
Дата	29.12.1825 р. – 03.01.1826 р.	29.11.1830 р. – 21.10.1831 р.
Керівники	С.І. Муравйов-Апостол, М.П. Бестужев-Рюмін, Андрій та Петро Борисови, Іван Сухінов	Петро Висоцький, Юзеф Гжегож Хлопіцький, Іоакім Лелевель, Адам Чарторийський, Михайло Радзівіл, Ян Скржинецький
Місце	с. Триліси, м. Васильків, с. Мотовилівка	Королівство Польське, Литва, Волинь, Поділля
Події	- І. Сухінов з офіцерами визволив з-під арешту М.П. Бестужева-Рюміна (с. Триліси); - захопили полкову казну (м. Васильків); - проголосили солдатам «Православний катехізіс» (с. Мотовилівка); - попрямували до Білої Церкви, але зазнали поразки (с. Ковалівка)	- «листопадова ніч» (29.11.1830 р.) – заклотники захопили Бельведерський палац у Варшаві з метою вбити цесаревича Костянтина Павловича; - утворили Тимчасовий уряд Польського королівства (04.12.1830 р.) → Національний уряд (18.12.1830 р.); - багатолюдна демонстрація (25.01.1831 р.), сейм проголосив скинення Миколи I Романова з польського престолу; - поширення повстання: «За нашу і вашу свободу» (II – XVIII. 1831 р.)
Результати	- страчено С.І. Муравйова-Апостола, М.П. Бестужева-Рюміна; - заслано у Сибір Андрія та Петра Борисових, Івана Сухінова	- 08.09.1831 р. російський фельдмаршал І. Паскевич штурмував Варшаву; - польський сейм, уряд, залишки армії втекли в Пруссію та Австрію
Наслідки	О.С. Пушкін розпочав писати повість («Записки молодого чоловіка»)	автономія Царства Польського в складі Російської імперії

**ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ
В СКЛАДІ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХІХ ст.**

СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО

Риси розвитку	Особливості розвитку
<p>Занепад феодально-кріпосницької системи:</p> <ul style="list-style-type: none"> - екстенсивний шлях виробництва; - неефективне господарювання; - зниження прибутків поміщиків <p>Розвиток ринкових відносин:</p> <ul style="list-style-type: none"> - інтенсивний шлях виробництва; - спеціалізація окремих районів; - поглибилося розшарування селян; - розшарування поміщиків; - оренда поміщицьких земель 	<ul style="list-style-type: none"> - посилення експлуатації селян (панщина, рента, пропінація, сервітут, «урізання» селянських наділів, посилення покарань); - застарілі засоби ведення господарства, рутинний стан техніки, відстала система рільництва; - зростала заборгованість поміщиків державі (у 50-х роках ХІХ ст. 24% поміщицьких маєтків – під заставою) <ul style="list-style-type: none"> - нові форми господарювання: наукові правила сівозміни, добрива, вдосконалені знаряддя праці (плуги, молотарки, віялки). Філотехнічне товариство Василя Каразіна; - зросла товарність сільського господарства, зросло вирощення технічних культур (цукровий буряк, тютюн, льон); - зuboжілих селян поміщики здавали вербувальниками на промислові підприємства та плантації цукрових буряків; - поміщики засновували підприємства, які переробляли сільськогосподарську продукцію; - заможні селяни, міщани, купці використовували вільнонайману працю на селі

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНЕ СТАНОВИЩЕ СЕЛЯН

Соціальне положення	Економічне становище
Кріпаки	<ul style="list-style-type: none"> - панщина (4-6 днів на тиждень), «уроки»; - додаткові повинності (будівельні дні, підводні дні); - натуральний та грошовий оброки; - місячина; - рекрутчина
Державні селяни (17 розрядів)	<ul style="list-style-type: none"> - оброк (40% річного доходу); - земські та мирські збори; - повинності (гужова, шляхова, будівельна)
Військові поселенці (1810 – 1857 рр.)	<ul style="list-style-type: none"> - довічна військова повинність; - сільськогосподарська повинність

**ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ
В СКЛАДІ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХІХ ст.**

ПРОМИСЛОВІСТЬ

Риси розвитку	Особливості розвитку
<ul style="list-style-type: none"> - занепад поміщицьких мануфактур; - застосування парових двигунів; - поширення фабрик та заводів; - поява машинобудування; - зміна суспільної структури; - урбанізація (11% населення) 	<ul style="list-style-type: none"> - поширення купецького капіталу, мануфактур з вільнонайманими робітниками; - промисловий переворот в Україні (30-40-і роки – 60-70-і роки ХІХ ст.); - суконна, тютюнова, складувна, фаянсова, фарфорова, паперова, харчова, цукрова, військова, суднобудівельна галузі; - розвиток видобувної, металургійної та паливної промисловості (Донбас); - нові соціальні верстви: підприємці (Яхненки, Симиренки, Терещенко, Харитоненко, Федоренки, Кандиба), наймані робітники; - Одеса (114 тис.), Київ (71 тис.), Бердичів (54 тис.), Харків (50 тис.), Олександрівськ, Катеринослав, Херсон, Маріуполь, Миколаїв

ТОРГІВЛЯ

Особливості	Внутрішня	Зовнішня
Товари	хліб, ремісничі вироби, худоба, цукор, реманент (плуги, коси)	зерно, вовна, цукор, мед, віск, риба
Центри	<p align="center">Ярмарки:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Контрактовий (Київ); - Введенський (Суми); - Хрещенський, Троїцький, Успенський, Покровський (Харків); - Петропавлівський (Катеринослав); - Іллінський (Ромни); - Онуфріївський (Бердичів) 	<p align="center">Порти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - азовські (Маріуполь, Бердянськ); - чорноморські (Одеса, Миколаїв, Херсон)
Транспорт	<ul style="list-style-type: none"> - гужовий (вози) ⇒ чумакування; - річковий (пароплави) ⇒ Дніпровська судноплавна компанія 	<ul style="list-style-type: none"> - гужовий (вози) ⇒ чумакування; - річковий, морський (пароплави)
Значення	формування загальноросійського внутрішнього ринку	розширення торгівельних зв'язків з Німеччиною, Францією, Австрією, Чехією, Угорщиною

**ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ
В СКЛАДІ АВСТРІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХІХ ст.**

СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО

Риси розвитку	Особливості розвитку
<p>Занепад феодально-кріпосницької системи:</p> <ul style="list-style-type: none"> - екстенсивний шлях виробництва; - неефективне господарювання; - зниження прибутків поміщиків <p>Розвиток ринкових відносин:</p> <ul style="list-style-type: none"> - інтенсивний шлях виробництва; - поглибилося розшарування селян; - розшарування поміщиків; - оренда поміщицьких земель 	<ul style="list-style-type: none"> - посилення експлуатації селян (панщина, рента, пропінація, сервітут, «урізання» селянських наділів, шарварок); - застарілі засоби ведення господарства, рутинний стан техніки, відстала система рільництва; - зростала заборгованість поміщиків іноземцям (німцям, угорцям, румунам) <ul style="list-style-type: none"> - нові форми господарювання: наукові правила сівозміни, добрива, вдосконалені знаряддя праці (плуги, молотарки, віялки); - зuboжілі селяни (малоземельні, безземельні) ставали найманими робітниками; - поміщики засновували підприємства, які переробляли сільсько-господарську продукцію; - іноземці (німці, угорці, румуни) використовували вільнонайману працю на селі

ПРОМИСЛОВІСТЬ

Риси розвитку	Особливості розвитку
<ul style="list-style-type: none"> - Занепад поміщицьких мануфактур; - застосування парових двигунів; - поширення фабрик та заводів; - поява машинобудування в Австрії; - зміна суспільної структури; - урбанізація 	<ul style="list-style-type: none"> - поширення купецького капіталу (німці, угорці, румуни), мануфактур з вільнонайманими робітниками; - промисловий переворот в Україні (40-50-і роки – 70-90-і роки ХІХ ст.); - суконна, тютюнова, складувна, фаянсова, фарфорова, лісова галузі; - розвиток видобувної, залізорудної, металообробної, сірчаної промисловості; - нові соціальні верстви: підприємці (німці, угорці, румуни), наймані робітники; - Львів (70 тис.)

ТОРГІВЛЯ

Товари	деревину, сировину, полотно, продукти, худобу, промислові вироби
Центри	ярмарки, базари
Транспорт	гужовий (вози)
Значення	аграрно-сировинний придаток Австрійської імперії

**СОЦІАЛЬНІ РУХИ ТА ВИСТУПИ СЕЛЯНСТВА НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ
В СКЛАДІ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХІХ ст.**

АНТИКРІПОСНИЦЬКА БОРОТЬБА

Мирні форми:

- скарги до урядових установ, цареві;
- відмова відбувати панщину, сплачувати оброк;
- непокора властям, урядовцям;
- втечі, ухилення від рекрутчини

Збройні форми:

- потрави посівів, підпали панських садиб;
- захоплення та розподіл панського майна;
- вбивства поміщиків та їх управителів;
- відкриті масові повстання

ВІДКРИТІ МАСОВІ ПОВСТАННЯ

Роки	Територія	Керівники	Учасники
1803 р.	Черкаський повіт		селяни (24 села)
1813 – 1835 рр.	Подільська, Волинська, Київська губернії	Устим Кармелюк	селяни (20 тис.)
1815 – 1820 рр.	Полтавська губернія		селяни
1818 – 1820 рр.	Катеринославська губернія		селяни (45 тис.)
1817 р.	Херсонська губернія	Панас Бабиченко, Герасим Гетьманенко	Бузьке козацьке військо (6 тис.)
1819 р.	Харківщина, м. Чугуєв		військові поселенці
1826 р.	Уманський повіт	Олексій Семенов	селяни
1829 р.	Харківщина, слобода Шебелинки		військові поселенці
1832 – 1833 рр.	Харківщина, Чернігівська, Херсонська губернії		селяни
1848 р.	Катеринославська губернія, маєток поміщиці Бобринської		селяни
1855 р.	Київська губернія «Київська козаччина»		селяни (180 тис.)
1856 р.	Катеринославська, Херсонська губернії «Похід у Таврію по волю»		селяни (75 тис.)

**СОЦІАЛЬНІ РУХИ ТА ВИСТУПИ СЕЛЯНСТВА НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ
В СКЛАДІ АВСТРІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХІХ ст.**

АНТИКРІПОСНИЦЬКА БОРОТЬБА

Мирні форми:

- скарги до урядових установ;
- відмова відбувати панщину, сплачувати оброк;
- непокора властям, урядовцям;
- втечі, ухилення від рекрутчини

Збройні форми:

- потрави посівів, підпали панських садиб;
- захоплення та розподіл панського майна;
- вбивства поміщиків та їх управителів;
- відкриті масові повстання

ВІДКРИТІ МАСОВІ ПОВСТАННЯ

Роки	Територія	Керівники	Учасники
1810 – 1815 рр.	Закарпаття «холерні бунти»		селяни
1810 – 1825 рр.	Галичина, Буковина, Закарпаття	Мирон Штолюк	опришки (50 загонів)
1817 – 1822 рр.	Східна Галичина		селяни
1824 – 1826 рр.	Східна Галичина		селяни
1831 р.	Закарпаття «холерні бунти»		селяни
1838 р.	Східна Галичина		селяни
1838 р.	Буковина		селяни
1843 – 1844 рр.	Буковина	Лук'ян Кобилиця	селяни (22 громади)
1846 – 1848 рр.	Східна та Західна Галичина		селяни

КИРИЛО-МЕФОДІЇВСЬКЕ БРАТСТВО
(січень 1846 – березень 1847 рр.)

Особливості	
Форма	таємне товариство, політична антикріпосницька організація
Символи	перстень з написом: «Св. Кирило і Мефодій, січень 1846 р.», іконка з їх зображенням
Склад	- 12 постійних членів: Микола Костомаров , Василь Білозерський, Микола Гулак, Пантелеймон Куліш, Тарас Шевченко, Опанас Маркович, Іван Посяда, Георгій Андрузький, Микола Савич, Олександр Навроцький, Олександр Тулуб, Дмитро Пильчиков; - 100 непостійних членів (з Київського та Харківського університетів)
Ідеологія	християнська ідея + національна ідея + ідея слов'янської єдності
Програма	«Книга буття українського народу», або «Закон божий» (109 параграфів у формі біблійного оповідання): - соціальна нерівність не відповідає основним засадам християнства; - перебудова суспільства, створення християнського ладу, його поширення на весь світ; - кріпацтво, національну нерівність, соціальну нерівність; - об'єднання слов'янських народів в єдину федеративну республіку (столиця – м. Київ); - волелюбність українського народу – це його невід'ємна риса ⇒; - українському народу належить відіграти головну роль в об'єднанні слов'ян
Статут	I частина – «Головні ідеї» (6): - духовне і політичне з'єднання слов'ян; - власна самостійність кожного слов'янського «племені»; - народне правління й рівність громадян; - спільні християнські основи правління, законодавства, права власності й освіти; - умова участі у владі – освіченість та чиста моральність; - загальний слов'янський собор з представників усіх «племен»; II частина – «Головні правила» (11): - мета – викорінення «будь-якої племінної та релігійної ворожості»; - мета – «викорінення рабства та будь-якого приниження нижчих класів»; - поширення своїх ідей «шляхом виховання юнацтва», пропаганди й залучення до своїх лав нових членів; - до братства приймаються «слов'яни всіх племен і усіх звань»; - умова вступу до братства – готовність віддати для його цілей духовні здібності та майно, під жодними тортурами «не видати нікого з членів, своїх братів»; - братство допомагає сім'ї свого переслідуваного члена; - у братстві запроваджується цілковита рівність; - окремі члени братства наділяються правом проводити власні зібрання й виробляти часткові правила для своїх дій, які б не суперечили головним ідеям товариства; - братство і кожний його член керуються євангельськими принципами, відкидаючи правило «ціль освячує засіб»
Течії	- помірковано-ліберальна – за просвітницьку діяльність та реформи (М. Костомаров, В. Білозерський, П. Куліш, О. Маркович, О. Тулуб, Д. Пильчиков); - радикальна – за революційний переворот, встановлення республіки, знищення царської сім'ї (М. Гулак, Т. Шевченко, І. Посяда, Г. Андрузький, М. Савич, О. Навроцький)
Діяльність	- пропаганда своїх ідей: прокламації, звернення до «братів-українців», до «братів великоросіян і поляків», твори Т. Шевченка; - видання книг та журналів; - розробка проекту створення мережі початкових навчальних закладів
Значення	- самостійна, самобутня політична організація української різночинної інтелігенції; - започаткували перехід від культурницького до політичного етапу боротьби

**НАЦІОНАЛЬНО-ВИЗВОЛЬНИЙ РУХ НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ
В СКЛАДІ АВСТРІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ 1848—1849 рр.**

Хронологія подій	Особливості розвитку подій
<p>«Весна народів» (1848 – 1849 рр.)</p> <p align="center">↓</p>	<p>Демократичні зміни в Австрійській імперії:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Конституція (25.04.1848 – 1851 рр.); - кріпацтво (за викуп)
<p>Українсько-польське протистояння в Галичині</p> <p align="center">↓</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Центральна рада народова (13.04 – XI.1848 р.); - Головна руська рада (02.05.1848 – 1851 рр.) + Яків Головацький; - Руський собор (23.05 – XI.1848 р.) + Іван Вагилевич
<p>Слов'янський конгрес у Празі (02-12.06.1848 р.)</p> <p align="center">Але</p> <p>Празьке повстання ⇒ (12-17.06.1848 р.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - «Переговори русинів з поляками в Галичині»: польсько-українська угода про політичну, культурно-національну та мовну рівноправність русинів з поляками; - відкладено розгляд пропозиції Головної руської ради про поділ Галичини на Східну та Західну; - наради конгресу припинилися, рішення не ухвалено
<p>Австрійський рейхстаг (10.07.1848 – 07.03.1849 рр.)</p> <p align="center">Але</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Українські депутати з Галичини (39), на чолі – Іван Капушак; - українські депутати з Буковини (5), на чолі – Лук'ян Кобилиця; - видали меморандум про поділ Галичини на 2 частини: Східна Галичина та Західна Галичина в складі Австрійської імперії (28.10.1848 р.), який підписали 200 тис. осіб
<p>Повстання у Відні (X.1848 р.)</p> <p align="center">↓</p> <p>Збройне повстання у Львові (01-02.11.1848 р.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Міські низи, загони польської національної гвардії, «Академічний легіон» (студенти); - пожежею знищено будинок університету, театр, політехнічну академію, ратушу
<p>Селянський рух у Галичині</p>	<p>100 сіл (весна-літо 1849 р.)</p>
<p>Селянський рух у Буковині</p>	<ul style="list-style-type: none"> - У Чернівцях створено національну гвардію; - збори представників сільських громад усієї Буковини, з ініціативи Лук'яна Кобилиці (01.11.1848 р.); - збори 2600 селян у м. Вижниці, з ініціативи Л. Кобилиці (16.11.1848 р.); - боротьба проти урядових військ: кінний загін під проводом Лук'яна Кобилиці (XI.1848 – V.1849 рр.) ⇒ «Карпатський король»
<p>Селянський рух у Закарпатті</p>	<ul style="list-style-type: none"> - В Ужгороді та Мукачеві створено національну гвардію; - повстання селян (літо-осінь 1848 р.); - опришки: загони Йосипа Кокоша та Івана Паляниці (1848 – 1849 рр.)

**ГОЛОВНА РУСЬКА РАДА
(02.05.1848 – 1851 р.)**

Особливості	
Форма	перша політична організація русинів у Галичині
Символи	- прапор – синьо-жовтий; - герб – золотий лев на синьому тлі); - гімн – «Мир вам, браття, всі приносим!» (сл. Іван Гушалевич, муз. Теодор Леонтович)
Склад	- 30 постійних членів, голова – Григорій Яхимович, заступник – Михайло Куземський; - 12 окружних рад, 50 місцевих (у містах Східної Галичини)
Друкований орган	«Зоря Галицька» (15.05.1848 – 1852 рр.) – перша українська газета
Програма	Маніфест «Будьмо народом» (15.05.1848 р.): - «заховати віру і поставити на рівні обрядок наш і права церкви і священників наших з правами других обрядків»; - «розвивати і взносити народність нашу во всіх її частях: видосконаленням язика нашого, запровадженням його в школах низших і висших, розширенням добрих і ужиточних книжок в язичі руськім і усильним старанням впровадити і на рівні поставити язик наш з іншими в урядах публічних»; - «будем чувати над нашими правами конституційними, розпізнавати потреби народу нашого, і поправлення бити нашого на дорозі конституційній шукати... під можним заступленням Австрії права наші і народність наша укріпити ся і сили свої розвинути можуть»; - «сам Бог і право людскости наказує, абиьсмо напротив тих, котрі попри нас также ся о свое добро і свою народність старають, жадної ненависти в серцях наших не живили, но як щирі сусіди одної землі в згоді і єдности жили»
Течії	- за поділ Галичини на 2 частини: Східна Галичина (для русинів), Західна Галичина (для поляків) в складі Австрійської імперії; - за створення слов'янської федерації; - за незалежну українську державу з центром у Києві
Діяльність	- засновано культурно-освітнє товариство «Галицько-руська матиця» (1848 – 1939 рр.); - відкрито культурно-освітній заклад Руський народний дім, у Львові (1848 – 1939 рр.); - запроваджено навчання українською мовою в народних школах, вивчення української мови в гімназіях та Львівському університеті; - відкрито кафедру української мови та літератури у Львівському університеті (1848 р.), яку очолив перший професор «руської мови та словесности» Яків Головацький; - відкрито першу в Галичині українську читальню (Коломия, 1848 р.); - скликано Собор руських учених (07-14.10.1848 р.); - встановлено контакт з українцями Буковини та Закарпаття; - розпочато створення українських збройних формувань: національна гвардія в містах, загони самооборони на селі, батальйон руських гірських стрільців; - взято участь у Слов'янському конгресі у Празі (02-12.06.1848 р.)

УКРАЇНЬСЬКА КУЛЬТУРА НАПРИКІНЦІ XVIII – У ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ XIX ст.

Умови розвитку культури

Позитивні

- сформувалася українська нація, українська мова;
- виникли громадські та політичні організації;
- українські та російські поміщики займалися меценатством;
- поширені здобутки Західної Європи, ідеї Просвітництва

АЛЕ

АЛЕ

АЛЕ

АЛЕ

АЛЕ

Негативні

- немає власної держави;
- політичний гніт Російської та Австрійської імперії;
- соціальний гніт (кріпацтво);
- низький рівень освіти народу

	Освіта		Наука
	В складі Російської імперії	В складі Австрійської імперії	
Початкова	<ul style="list-style-type: none"> - парафіяльні школи (діти селян); - повітові школи (діти заможних міщан, купців, ремісників) 	<ul style="list-style-type: none"> - однокласні, трикласні, чотирикласні початкові школи; - недільні школи-читальні для дорослих 	<p style="text-align: center;">Історія</p> <ul style="list-style-type: none"> - Петро Симоновський (1717 – 1809 рр.) «Короткий опис про козацький малоросійський народ»; - Василь Рубан (1742 – 1795 рр.) «Короткий літопис Малої Росії»; - Дмитро Бантиш-Каменський (1788 – 1885 рр.) «Історія Малої Росії»; - Микола Костомаров (1817 – 1885 рр.) «Богдан Хмельницький», «Руїна»; - Микола Маркевич (1804 – 1860 рр.) «История Малороссии»; - Михайло Максимович (1804 – 1873 рр.) – історія гайдамацького руху; - Аполлон Скальковський (1808 – 1898 рр.) «Історія Нової Січі» <p style="text-align: center;">Славістика</p> <ul style="list-style-type: none"> - Іван Ризький (1755 – 1811 рр.) «Наука стихотворства», «Опыт риторики»; - Ізмаїл Срезневський (1812 – 1880 рр.) «Мысли об истории русского языка» <p style="text-align: center;">Математика</p> <ul style="list-style-type: none"> - Тимофій Осиповський (1760 – 1832 рр.) «Курс математики»; - Михайло Остроградський (1801 – 1861 рр.) – математичний аналіз <p style="text-align: center;">Хімія</p> <p>Василь Каразін (1812 – 1830 рр.) – спосіб виробництва натрієвої селітри</p> <p style="text-align: center;">Медицина</p> <p>Іван Орлай (1771 – 1829 рр.) редактор «Всеобщего Журнала врачебной науки»;</p> <p>Микола Еллінський (1796 – 1855 рр.) – навчальний посібник з хірургії</p>
Середня	<ul style="list-style-type: none"> - гімназії (діти дворян та чиновників); - приватні пансіони; - інститути шляхетних дівчат; - професійні училища; - ліцеї (Волинський, Рішельєвський, Ніжинський) 	<ul style="list-style-type: none"> - гімназії; - ліцей (Чернівецький) 	
Вища	<ul style="list-style-type: none"> - Харківський університет (1805 р.); - Києво-Могилянська академія → духовна академія (1819 р.) - Київський університет (1834 р.); - Інститут східних мов в Одесі (1828 р.) 	<ul style="list-style-type: none"> - Львівський університет (1784 р.); - Руський інститут при Львівському університеті (1787 р.); - Реальна (торговельна) академія у Львові (1817 р.); - Оссолінеум – польський інститут Оссолінських у Львові (1817 р.); - Технічна академія у Львові (1844 р.) 	

УКРАЇНЬСЬКА ЛІТЕРАТУРА І ТЕАТР НАПРИКІНЦІ ХVIII – У ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ ст.

Література	Театр	УНТ
<p align="center">Нова українська література</p> <p>- Іван Котляревський (1769 – 1838 рр.) «Енеїда»;</p> <p>- Григорій Квітка-Основ'яненко (1778 – 1834 рр.) «Супліка до пана іздателя», «Маруся», «Конотопська відьма»;</p> <p>- Петро Гулак-Артемівський (1790 – 1865 рр.) «Справжня Добрість», байки: «Пан та собака», «Батько та Син», «Дві пташки в клітці»;</p> <p>- Євген Гребінка (1812 – 1848 рр.) «Малоросійські приказки», «Ніжинський полковник Золотаренко», байки: «Ведмежий суд», «Віл», «Рибалка»;</p> <p>- Тарас Шевченко (1814 – 1861 рр.) «Кобзар», «Гайдамаки», «Три літа», «Сон», «Буквар південноруський»;</p> <p>- Пантелеймон Куліш (1819 – 1897 рр.) «Історія возз'єднання Русі», «Куліш у пеклі», «Україна», «Чорна рада»</p>	<p align="center">Професійні театри:</p> <p>- Львів (1795 р.); - Київ (1806 р.); - Одеса (1809 р.); - Полтава (1810 р.) – І. Котляревський (1769 – 1838 рр.), Михайло Щепкін (1788 – 1863 рр.); - Харків (1812 р.) – Г. Квітка-Основ'яненко</p> <p align="center">Кріпосницькі театри:</p> <p>- Сергія Голіцина, с. Козацьке на Черкащині – Іван Андрійович Крилов (1769 – 1844 рр.); - Станіслава Потоцького, м. Тульчин; - Дмитра Ширая, с. Спиридонова Буда на Чернігівщині; - Дмитра Трощинського, с. Кибинці на Полтавщині – Василь Гоголь-Яновський (1777 – 1825 рр.); - Григорія Тарнавського, с. Качанівка на Чернігівщині</p> <p align="center">Автори:</p> <p>- Іван Котляревський (1769 – 1838 рр.) «Наталка-Полтавка», «Москаль-Чарівник»;</p> <p>- Григорій Квітка-Основ'яненко (1778 – 1834 рр.) «Сватання на Гончарівці», «Шельменко – волосний писар», «Шельменко-денщик»;</p> <p>- Тарас Шевченко (1814 – 1861 рр.) «Назар Стодоля»</p>	<p align="center">Народний епос:</p> <p>загадки, прислів'я, приказки, історичні пісні, балади, думи, казки, легенди, перекази, байки, притчі</p> <p align="center">Лірика (пісні):</p> <p>- трудові; - календарно-обрядові (веснянки, русальські, купальські, жнивварські, колядки, щедрівки); - родинно-побутові (колискові, весільні, танцювальні, жартівливі, пісні-голосіння); - соціально-побутові (козацькі, кріпацькі, чумацькі, рекрутські або солдатські, стрілецькі, бурлацькі або наймитські)</p> <p align="center">Народна драма:</p> <p>- обряд весілля; - пісні-ігри «Просо», «Мак», «Коза», «Меланка», «Дід», «Явтух», «Подояночка»; - вертеп</p> <p align="center">Народні танці:</p> <p>козачок, гопак, дудочка</p> <p align="center">Дослідники:</p> <p>- «Руська трійця» (1833 – 1837 рр.) – «Русалка Дністрова»; - Михайло Максимович (1804 – 1873 рр.) – «Малоросійські пісні», «Українські народні пісні», «Збірка українських пісень»</p>

Архітектура	Скульптура
<p style="text-align: center;">Класицизм</p> <p style="text-align: center;">Світська архітектура:</p> <ul style="list-style-type: none"> - перший будинок оперного театру в Одесі (арх. Тома де Томон); - будинок Київського університету (арх. Вікентій та Олександр Беретті); - інститут шляхетних дівчат у Києві (арх. Вікентій Беретті); - перший будинок театру у Києві (арх. Андрій Меленський); - ансамбль Контрактової площі на Подолі у Києві (арх. Андрій Меленський); - ансамбль Круглої площі у Полтаві (арх. Андріян Захаров); - ансамбль Приморського бульвару в Одесі (арх. Франц Боффо, Авраам Мельников, Карл Потье) - будинок Львівського університету (арх. Фердинанд Штадлер); - будинок інституту Осолінських у Львові (арх. П. Нобіле, Йоган Зальцман); - ратуша у Львові (арх. Юзеф Маркль, Франциск Трешер); - будинок нового польського театру у Львові – «театр Скарбека» (арх. Йоган Зальцман, Людвіг Піхль); - штаби військових поселень у Чугуєві (арх. Василь Стасов) <p style="text-align: center;">Палацово-паркова архітектура:</p> <ul style="list-style-type: none"> - палац Кирила Розумовського у Батурині (арх. Чарльз Камерон); - палац Павла Галагана на Чернігівщині (арх. Павло Дубровський); - палац Станіслава Щенсного Потоцького у Тульчині (арх. Жозеф Лакруа); - дендрологічний парк «Олександрія» генерала Ксаверія Браницького, м. Біла Церква (арх. Мюффо, Д. Ботані); - дендрологічний парк «Софіївка» генерала Станіслава Щенсного Потоцького, м. Умань (арх. Людвіг Метцель) <p style="text-align: center;">Храмова архітектура:</p> <ul style="list-style-type: none"> - церква на Аскольдовій могилі (арх. Андрій Меленський); - церква Різдва Христового у Києві (арх. Андрій Меленський); - дзвіниця Успенського собору в Харкові (арх. Євген Васильєв); - Преображенський собор у Катеринославі (арх. Андріян Захаров); - Свято-Покровська церква у Чугуєві (арх. Василь Стасов) - Преображенська церква у с. Великий Бурлук на Харківщині (арх. Василь Стасов); - Покровський собор в Ізмаїлі (арх. Авраам Мельников); - Спасо-Преображенський собор в Болграді (арх. Авраам Мельников) 	<p style="text-align: center;">Іван Мартос (1754 – 1835 рр.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - пам'ятник Арману-Еммануелю де Рішельє (Одеса); - пам'ятник Мініну і Пожарському (Одеса); - пам'ятник Ломоносову (Холмогори); - пам'ятник Олександрю I (Таганрог); - пам'ятник-надгробок Кирилу Розумовському (Батурин); - пам'ятник-надгробок Петру Румянцеву (Київ); <p style="text-align: center;">Василь Демут-Малиновський (1779 – 1846 рр.)</p> <p style="text-align: center;">пам'ятник князю Володимиру (Київ)</p> <p style="text-align: center;">Феодосій Щедрін (1751 – 1825 рр.)</p> <p style="text-align: center;">та</p> <p style="text-align: center;">Жан Тома де Томон (1760 – 1813 рр.)</p> <p>пам'ятник до 100-річчя перемоги Петра I над шведами (Полтава)</p> <p style="text-align: center;">Олександр Брюллов (1798 – 1877 рр.)</p> <p>пам'ятник на місці відпочинку Петра I (Полтава)</p>

Образотворче мистецтво	Музика
<p style="text-align: center;">Реалізм</p> <p>- Дмитро Левицький (1735 – 1822 рр.) «Катерина II», «Дені Дідро», портрети родини графа Воронцова, князя Миколи Репіна, портрет Прокопія Демідова, Глафіри Алімової, Олександра Ланського, Марії Львової</p> <p>- Володимир Боровиковський (1757 – 1825 рр.) «Катерина II на прогулянці в Царськосільському парку», «Портрет Марії Іванівни Лопухіної», «Лізонька та Дашенька», «Портрет сестер Гагаріних», «Портрет Дмитра Трощинського», ікони для Казанського собору (Санкт-Петербург)</p> <p>- Василь Тропінін (1776 – 1857 рр.) «Портрет українця», «Молодий український селянин», «Дівчина з Поділля», «Пряля»</p> <p>- Капітон Павлов (1792 – 1852 рр.) «Тесляр», «Чабан», «Хлопчик з голубком», «Діти художника», «Автопортрет», портрети Д. Горленка, Б. Лизогуба</p> <p>- Іван Сошенко (1807 – 1867 рр.) «Продаж сіна на Дніпрі», «Хлопці-рибалки», «Краєвид з селянами», «Портрет бабусі Михайла Чалого», «Жіночий портрет»</p> <p>- Аполлон Мокрицький (1810 – 1870 рр.) «Дівчина на карнавалі», «Святий Себастьян», «Автопортрет», «Портрет дружини», «Жіночий портрет», портрети Миколи Гоголя, Євгена Гребінки</p> <p>- Тарас Шевченко (1814 – 1861 рр.) «Катерина», «Пожежа в степу», «У в'язниці», «Дари в Чигирині», «Циганка-ворожка», «Селянська родина», серія офортів «Живописна Україна», ілюстрації до книги М. Польового «Історія Суворова», «Автопортрет», 130 портретів</p>	<p style="text-align: center;">Композитори:</p> <p>- Олександр Лизогуб (1790 – 1839 рр.) фортепіанна музика: ноктюрни, мазурки, романси, варіації на теми українських народних пісень; - Йосип Витвицький (1813 – 1866 рр.) «Україна» – варіації на тему української народної пісні «Зібралися всі бурлаки»; - Михайло Вербицький (1815 – 1870 рр.) «Ще не вмерла Україна», хорова, оркестрова, камерна музика, вокальні ансамблі, романси, музика до спектаклів, аранжировка народних пісень</p> <p style="text-align: center;">Поет</p> <p>Михайло Петренко (1817 – 1862 рр.) «Дивлюсь я на небо», «Взяв би я бандуру...», «Ходить хвиля по Осколу...»</p> <p style="text-align: center;">Народні співці:</p> <p>- Андрій Шут (1790 – 1873 рр.) – кобзар; - Остап Вересай (1803 – 1890 рр.) – кобзар; - Іван Крюковський (1815 – 1885 рр.) – кобзар</p> <p style="text-align: center;">Фольклорні збірки:</p> <p>- Микола Цертелєв (1790 – 1869 рр.); «Досвід збирання старовинних малоросійських пісень»; - Михайло Максимович (1804 – 1873 рр.) «Малоросійські пісні», «Українські народні пісні»; - «Руська трійця» (1833 – 1837 рр.) «Русалка Дністрова»; - Амвросій Могила (1814 – 1870 рр.) «Южный русский сборник», «Народные южно-русские песни»</p> <p style="text-align: center;">Музичні товариства:</p> <p>- Філармонічне товариство в Одесі (1842 р.); - Симфонічне товариство аматорів музики та співу в Києві (1848 р.)</p> <p style="text-align: center;">Хорові колективи:</p> <p>- Перемишльський хор; - хор Києво-Могилянської академії; - хор Переяславської семінарії; - самодіяльні та професійні колективи в Галичині, Північній Буковині, Закарпатті</p>

СЕЛЯНСЬКА РЕФОРМА НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ В СЕРЕДИНІ ХІХ ст.

	В складі Австрійської імперії	В складі Російської імперії
Рішення	Фердинанд I Габсбург видав закон про скасування феодальних повинностей (07.09.1848 р.)	Олександр II видав Маніфест про скасування кріпацтва та «Положення про селян, звільнених від кріпосної залежності» (19.02.1861 р.)
Зміст	<ul style="list-style-type: none"> - особиста свобода селян; - поміщики надавали селянам земельні наділи; - селяни викупали феодальні повинності (оброк, панщина); - держава допомагає селянам сплатити викуп (50%); - держава викупувала в поміщиків селянські наділи; - селяни 40 років сплачували державі борг за земельні наділи; - галицькі селяни сплачували викуп у 3 рази більший, ніж чеські селяни, і в 5 разів більший, ніж німецькі селяни; - збережено сервітут 	<ul style="list-style-type: none"> - особиста свобода селян; - поміщики надавали селянам земельні наділи; - селяни вважалися «тимчасово зобов'язаними»: 49 років сплачували пану оброк або відробляли панщину за користування землею; - земельним наділом селяни користувалися не особисто, а колективно; - селяни отримали самоврядування: селянські громади, волості; - селянські громади несли колективну відповідальність за сплату податків (кругова порука); - селяни мають право викупувати в поміщиків земельні наділи; - держава допомагає селянам сплатити викуп (80%); - селяни 49 років сплачували державі борг за земельні наділи; - правобережні селяни сплачували викуп на 20% менший, ніж лівобережні селяни і отримували наділ на 18% більший, ніж лівобережні; - державні селяни отримали наділ у 2 рази більший, ніж кріпаки; - збережено сервітут
Наслідки	<ul style="list-style-type: none"> - селяни отримали громадські права (особисту волю, виборче право); - малоземелля селян ⇒ ставали найманими робітниками; <li style="text-align: center;">⇓ - земля стала товаром ⇒ капіталізація сільського господарства; - поміщицькі латифундії; - кооперативний рух (Василь Нагірний, Євген Олесницький); - модернізація сільського господарства: новітня техніка (парові двигуни, жниварки, молотарки, віялки), спеціалізація районів, технічні культури (картопля, льон, тютюн, хміль, конопля); - масова трудова еміграція (Канада, США, Бразилія, Австралія) 	<ul style="list-style-type: none"> - селяни частково отримали громадські права (особисту волю): залишилися залежними до повного викупу землі, виконували рекрутську повинність, паспорт отримували на один рік, несли тілесні покарання різками; - малоземелля селян ⇒ ставали найманими робітниками; <li style="text-align: center;">⇓ - земля стала товаром ⇒ капіталізація сільського господарства; - прусський шлях (поміщики) та американський шлях (заможні селяни); - кооперативний рух (М. Левитський, В. Антонович, М. Драгоманов); - модернізація сільського господарства: новітня техніка (парові двигуни, жниварки, молотарки, віялки), спеціалізація районів, технічні культури (картопля, цукровий буряк, льон, тютюн, соняшник); - трудова міграція (Північний Кавказ, Нижнє Поволжя, Середня Азія, Сибір)

ЗАВЕРШЕННЯ ПРОМИСЛОВОГО ПЕРЕВОРОТУ НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ ст.

	В складі Австрійської імперії	В складі Російської імперії
Час	70-90-ті роки ХІХ ст.	60-80-ті роки ХІХ ст.
Особливості	<ul style="list-style-type: none"> - Дрогобицько-Бориславський нафтовий район; - 95% підприємств дрібні, ремісничо-кустарні, мануфактурні; - переважав іноземний капітал (німецький, австрійський, англійський, французький, бельгійський); - монополії (картелі) 	<ul style="list-style-type: none"> - формуються індустріальні райони: Донецький вугільно-металургійний, Криворізький залізорудний, Нікопольський марганцевий; - іноземний капітал (англійський, німецький, французький, бельгійський, американський); - монополії (синдикати): «Союз рейкових фабрикантів» (1882 р.), «Союз металобудівних заводів» (1884 р.), «Союз фабрикантів рейкових скріпель» (1884 р.), Цукровий синдикат (1887 р.)
Галузі	<ul style="list-style-type: none"> - лісопильна (дуб, смерека, граб); - нафтова; - озокеритна; - вугільна; - солевидобувна; - хімічна (ацетон, метил, оцет); - борошномельна 	<ul style="list-style-type: none"> - вугільна; - металургійна; - металообробна; - машинобудівельна (Харків, Катеринослав, Миколаїв, Одеса, Київ); - паровозобудування (Харків, Луганськ); - харчова (цукрова, горілчана); - борошномельна
Транспорт	залізниця (Краків – Перемишль – Львів, Чернівці – Тернопіль – Стрий)	залізниця (Балта – Одеса, Київ – Одеса, Курськ – Харків – Азов, Донбас – Криворіжжя)
Наслідки	<ul style="list-style-type: none"> - сировинний придаток до індустріальних районів імперії; - розорення дрібних виробників; - занепад традиційних галузей: лісопереробної, меблевої, паперової, шкіряної, текстильної, цукрової, сірникової; - безробіття; - невелика кількість міст 	<ul style="list-style-type: none"> - індустріалізація на українських землях; - формується клас української буржуазії: Терещенки, Харитоненки, Рима-ренки, Симиренки (харчова), Рудченки, Іщенки, Голуб, Панченко (вугледобувна), Яськевич, Алчевський (гірничозаводська), Погуляйченко (машинобудування); - урбанізація (Київ, Харків, Катеринослав, Одеса, Херсон, Миколаїв, Луганськ, Маріуполь)

**РЕФОРМИ АДМІНІСТРИВНО-ПОЛІТИЧНОГО УПРАВЛІННЯ В РОСІЙСЬКІЙ ІМПЕРІЇ
60-70-х років XIX ст.**

Назва	Рік	Зміст	Наслідки
Фінансові	1862 – 1864 рр.	<ul style="list-style-type: none"> - утворено міністерство фінансів; - створено державний банк; - створено єдині державні каси, що зосереджували у своїх руках усі прибутки і витрати в державі; - введено акцизне обкладання спиртних напоїв; - збільшено податки на товари масового споживання 	<ul style="list-style-type: none"> - централізовано управління грошовим господарством; - встановлено контроль за державним бюджетом; - знижено рівень корупції
Земська	1864 р.	<ul style="list-style-type: none"> - земські збори скликалися один раз на рік; - земські управи (6 чоловік) працювали постійно; - головуючим на земських зборах та з'їздах був предводитель дворянства; - повноваження земств: господарські та культурні справи (школи, лікарні, шляхи, пошта, торгівля, промисловість, скотарство) 	<ul style="list-style-type: none"> - консолідація інтелігенції; - розвиток місцевої ініціативи, господарства, культури <p align="center">Але</p> <ul style="list-style-type: none"> - реформа проводилася не по всій імперії та не одночасно (в західних губерніях – лише у 1911 р.)
Міська	1870 р.	<ul style="list-style-type: none"> - органи міського самоврядування: міські виборчі збори, міська дума, міська управа; - міського голову обирав губернатор; - повноваження міських управ: господарські та суспільні справи (упорядкування міст, забезпечення продовольством, пожежна безпека, улаштування бірж, кредитних установ, торгівля, промисловість, збирання та витрати міських зборів) 	<ul style="list-style-type: none"> - консолідація інтелігенції; - залучення громадян до суспільного життя
Судова	1866 – 1899 рр.	<ul style="list-style-type: none"> - повна процесуальна незалежність суддів; - єдиний суд для всіх станів (крім селянських дрібних справ); - право на захист та оскарження рішення суду; - 2 судові інстанції: перша (мирові, окружні суди), апеляційна (судові палати); - суд чинять суддя та присяжні засідателі; - публічність, гласність суду 	<ul style="list-style-type: none"> - відокремлення судової влади від адміністративної; - збереглися деякі феодальні пережитки; - судовий процес став змагальним (обвинувачення, захист); - зросла кількість кваліфікованих кадрів; - знижено рівень корупції

Вищої освіти	1863 р.	<ul style="list-style-type: none"> - в кожному університеті створено 4 факультети: історико-філологічний, фізико-математичний, юридичний, медичний; - факультети могли поділятися на відділи; - дозволено збільшувати кількість професорів; - професорів та ректора обирала Університетська Рада; - література в бібліотеці університету на підлягала цензурі 	<ul style="list-style-type: none"> - збільшено самостійність університетів у внутрішньому управлінні; - створено сприятливі умови для науки та навчання; - зросла кількість кваліфікованих викладачів
Середньої освіти	1871 р.	<ul style="list-style-type: none"> - єдина система початкової освіти (міські, земські школи); - мережа чоловічих та жіночих навчальних закладів: класичні гімназії (гуманітарні предмети), реальні училища (природничі предмети); - збільшено обсяг вивчення математики 	<ul style="list-style-type: none"> - поширення освіти серед народних мас; - право на освіту поширено на всі стани; - випускники гімназій вступали в університети; - випускники реальних училищ вступали до вищих технічних навчальних закладів
Військова	1864 – 1883 рр.	<ul style="list-style-type: none"> - рекрутчина, тілесні покарання; - загальна військова повинність (всі чоловіки від 21 року); - дворянство, духовенство звільнялося від військової служби; - військові училища та гімназії, юнкерські училища для дітей нешляхетного походження; - переозброєння армії; - утворено паровий військовий флот; - територія імперії поділялася на 10 військових округів; - військовий суд, військова прокуратура; - утворено Генеральний штаб 	<ul style="list-style-type: none"> - чисельність армії скоротилася на 40%; - боєдатність армії зросла; - на українських землях утворено 3 військових округи (Київський, Одеський, Харківський)
Цензурна	1865 р.	<ul style="list-style-type: none"> - цензурні установи підпорядковані міністерству внутрішніх справ; - посилено відповідальність цензорів 	<ul style="list-style-type: none"> - Валувський циркуляр (1863 р.); - Емський наказ (1876 р.)

ЗАГАЛЬНОРОСІЙСЬКІ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ РУХИ НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ ст.

Назва ідеології	Зміст	Представники	Діяльність
Утопічний соціалізм	<ul style="list-style-type: none"> - держава – орган управління виробництвом; - планування виробництва; - торгівля ⇒ - розподіл «по способностям»; - справедливе суспільство (розумова праця = фізична праця, місто = село); - приватна власність 	Олександр Герцен (1812 – 1870 рр.) – російський філософ, письменник, публіцист	- «Кто виноват?» (1841 – 1846 рр.); - висунув теорію «російського соціалізму»
		Микола Огарьов (1813 – 1877 рр.) – російський філософ, поет, публіцист	розвинув теорію «російського соціалізму»
		Віссаріон Белінський (1811 – 1848 рр.) – російський філософ-західник, публіцист	літературна критика в журналах «Телескоп», «Отечественные записки», «Современник»
		Микола Чернишевський (1828 – 1889 рр.) – російський філософ, публіцист	- «Что делать?» (1863 р.); - літературна критика
Народництво	<ul style="list-style-type: none"> - зближення інтелігенції з селянством; - селянська соціалістична революція; <li style="text-align: center;">↓ - «селянський соціалізм» в Росії (1860 – 1910 рр.) ⇒ - «ходіння в народ» (70-і роки ХІХ ст.) 	Яків Стефанович (1853 – 1915 рр.)	Чигиринська змова (1877 р.)
		- Дмитро Лизогуб (1849 – 1879 рр.); - Софія Перовська (1853 – 1881 рр.) - Яків Стефанович (1853 – 1915 рр.)	«Земля і Воля» (1876 – 1879 рр.) ↓
		- Андрій Желябов (1851 – 1881 рр.); - Микола Кібальчич (1853 – 1881 рр.); - Софія Перовська (1853 – 1881 рр.)	«Народна воля» (1879 – 1887 рр.)
		- Георгій Плеханов (1856 – 1918 рр.); - Павло Асельрод (1850 – 1928 рр.); - Віра Засулич (1849 – 1919 рр.)	«Чорний переділ» (1879 – 1881 рр.)
		- Олександр Ульянов (1866 – 1887 рр.) - Броніслав Пілсудський (1866 – 1918 рр.)	«Терористична фракція» (1886 – 1887 рр.)
Марксизм	<ul style="list-style-type: none"> - суспільні стани; - суспільна власність; - планова економіка; - диктатура пролетаріату 	- Георгій Плеханов (1856 – 1918 рр.); - Павло Асельрод (1850 – 1928 рр.)	«Визволення праці» (1883 – 1903 рр.) РСДРП меншовиків (1903 – 1917 рр.)
		Володимир Ульянов (1870 – 1924 рр.) – російський філософ, політик	- засновник марксизму-ленінізму; - вождь Жовтневої революції 1917 р.; - засновник СРСР (1922 – 1991 рр.)
Лібералізм	<ul style="list-style-type: none"> - верховенство закону; - особисті права та свободи людини; - свобода підприємництва; - недоторканість приватної власності 	Петро Чаадаєв (1794 – 1856 рр.) – російський філософ, публіцист	«Філософські листи» (1829 – 1831 рр.) ↓ - західництво (О. Герцен, В. Белінський); - слов'янофільство (О. Хом'яков, К. Аксаков)

УКРАЇНСЬКІ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ РУХИ В СКЛАДІ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ ст.

Назва руху	Ідеї	Представники	Діяльність
Український соціалізм – громадівський соціалізм	<ul style="list-style-type: none"> - колективна власність виробничих об'єднань (громад); - федерація громад у межах України; - федерація спілки народів Росії; - федерація всіх слов'янських народів; - федерація всіх народів світу 	Михайло Драгоманов (1841 – 1895 рр.) – український історик, публіцист, суспільний діяч	<ul style="list-style-type: none"> - досліджував український фольклор; - брав участь у Київській громаді; - видавав журнал «Громада» у Женеві (1878 – 1879 рр., 1882 р.); - вплинув на погляди Михайла Павлика, Івана Франка, Лесі Українки
Хлопоманство	<ul style="list-style-type: none"> - добровільне служіння народу; - «виходження в народ»; - підняття культурно-освітнього рівня та громадської свідомості селян 	Володимир Антонович (1834 – 1908 рр.)	«Моя исповедь» (1862 р.)
		Тадей Рильський (1841 – 1902 рр.)	більшість життя провів у родовому маєтку у селі Романівка
		Павло Чубинський (1839 – 1884 рр.)	«Ще не вмерла Україна» (1862 р.)
Громадівський рух – українофільство	<ul style="list-style-type: none"> - поширення української мови, літератури та культури; - розвиток народної освіти; - дослідження української історії, етнографії, археології, географії; - формування національної свідомості 	Петербурзька громада (1859 – 1861 рр.): Микола Костомаров, Василь Білозерський, Пантелеймон Куліш, Тарас Шевченко	«Основа» (1861 – 1862 рр.)
		Київська громада – «Стара громада» (1859 – 1876 рр.): Володимир Антонович, Тадей Рильський, Павло Чубинський, Михайло Старицький, Микола Лисенко	<ul style="list-style-type: none"> - «Киевский телеграф» (1859 – 1876 рр.); - Південно-Західний відділ Імператорського Російського географічного товариства (1873 – 1876 рр.); - «Киевская старина» (1882 – 1907 рр.)
		Молоді громади (70-ті роки ХІХ ст.) - Харків, Полтава, Чернігів, Київ, Одеса, Єлисаветград; - студенти, вчителі гімназій, гімназисти, семінаристи	<ul style="list-style-type: none"> - ЗУО – Загальна українська безпартійна організація (1897 р.) ⇒ УДП (1904 р.); - таємний Всеукраїнський з'їзд студентських громад (1898 р.); - Другий всеукраїнський студентський з'їзд (1899 р.)
«Братство тарасівців»	<p align="center">«Кредо молодих українців»:</p> <ul style="list-style-type: none"> - соборність всіх українських земель; - незалежність України; - федеративний устрій України 	«свідомі українці» Іван Липа, Віталій Боровик, Михайло Базькевич, Борис Грінченко, Михайло Коцюбинський, Микола Міхновський	<ul style="list-style-type: none"> - осередки в Харкові, Києві, Чернігові, Катеринославі, Одесі, Полтаві, Лубнах; - «Кредо молодих українців» у львівській газеті «Правда» (1893 р.)

УКРАЇНСЬКІ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ РУХИ В СКЛАДІ АВСТРІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ ст.

Назва руху	Ідеї	Представники	Діяльність
Москвофіли	<ul style="list-style-type: none"> - національно-культурна єдність з Росією; - державно-політична єдність з Росією; - панславізм; - православ'я 	<ul style="list-style-type: none"> - Денис Зубрицький (1777 – 1862 рр.); - Антоній Петрушевич (1821 – 1913 рр.); - Олександр Духнович (1803 – 1865 рр.); - Яків Головацький (1814 – 1888 рр.); - Григорій Купчанко (1849 – 1902 рр.) 	<ul style="list-style-type: none"> - язичіє; - газети «Слово», «Русский Голос», «Русская Рада», «Русская земля», «Страхопуд»; - Руська Рада (1870 – 1914 рр.); - «Общество ім. Михайла Качковського» (1874 – 1939 рр.); - РНП (1900 – 1909 рр.)
Народовці	<ul style="list-style-type: none"> - українці – це окрема нація від Кавказу до Карпат; - розвиток єдиної української мови на народній основі; - соборність всіх українських земель 	<ul style="list-style-type: none"> - Володимир Шашкевич (1839 – 1885 рр.); - Федір Заревич (1835 – 1879 рр.); - Ксенофонт Климкович (1831 – 1881 рр.); - Юліан Лаврівський (1819 – 1873 рр.); - Данило Танячкевич (1842 – 1906 рр.); - Анатоль Вахнянин (1841 – 1908 рр.) 	<p align="center">60-ті роки ХІХ ст.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - журнали «Вечерниці», «Мета», «Нива», «Русалка»; - товариство «Руська бесіда» (1861 – 1939 рр.); - перший український професійний театр у Львові (1864 р.); - «Просвіта» (1868 – 1939 рр.)
		<ul style="list-style-type: none"> - Корнило Сушкевич (1840 – 1885 рр.); - Олександр Кониський (1836 – 1900 рр.); - Володимир Барвінський (1850 – 1883 рр.); - Юліан Романчук (1842 – 1832 рр.) 	<p align="center">70-80-ті роки ХІХ ст.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Літературне товариство імені Тараса Шевченка (1873 – 1892 рр.); - газети «Діло», «Правда», «Зоря», «Батьківщина»; - «Народна Рада» (1885 – 1899 рр.)
		<ul style="list-style-type: none"> - Олександр Кониський (1836 – 1900 рр.); - Олександр Барвінський (1847 – 1926 рр.); - Михайло Грушевський (1866 – 1934 рр.) - Юліан Романчук (1842 – 1832 рр.); - Анатоль Вахнянин (1841 – 1908 рр.) 	<p align="center">90-ті роки ХІХ ст.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Наукове товариство імені Т. Шевченка (1892 – 1939 рр.); - співзасновники УНДП (1899 – 1919 рр.); - «нова ера» ⇒ РУРП (1890 – 1926 рр.)
Радикали	<ul style="list-style-type: none"> - соціалізм; - соборність всіх українських земель; - незалежність України 	<ul style="list-style-type: none"> - Іван Франко (1856 – 1916 рр.); - Михайло Павлик (1853 – 1915 рр.); - Юліан Бачинський (1870 – 1940 рр.); - Микола Ганкевич (1869 – 1931 рр.); 	<ul style="list-style-type: none"> - критика народовців, новоєрівців, москвофілів; - РУРП (1890 – 1926 рр.); - УНДП(1899 – 1919 рр.); - УСДП (1899 – 1939 рр.)

ПЕРШІ ПОЛІТИЧНІ ПАРТІЇ НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ В СКЛАДІ АВСТРІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ

Назва	Роки	Програма	Організатори	Діяльність
РУРП або УРП	1890 – 1926 рр.	- науковий соціалізм (марксизм); - соборність всіх українських земель; - незалежність України	- Іван Франко (1856 – 1916 рр.); - Михайло Павлик (1853 – 1915 рр.); - Микола Ганкевич (1869 – 1931 рр.); - Кирило Трильовський (1864 – 1941 рр.); - Юліан Бачинський (1870 – 1940 рр.); - Володимир Охрімівич (1870 – 1931 рр.); - Євген Левицький (1870 – 1925 рр.); - В'ячеслав Будзинівський (1868 – 1935 рр.)	- газети «Народ», «Хлібороб», «Громадський голос»; - участь в австрійському парламенті; - критика народоців та новоєрівців; - «Україна поневолена» (1895 р.); - кооперативний рух на селі; - товариство «Січ» (1900 – 1903 рр.); - загони УСС (1914 – 1918 рр.); - участь в Українській Національній Раді ЗУНР-ЗОУНР (1918 – 1919 рр.); - УНДП (1899 – 1919 рр.); - УСДП (1899 – 1939 рр.); - УСРП (1926 – 1950 рр.)
УНДП	1899 – 1919 рр.	- автономія українського Коронного краю в складі Австро-Угорщини; - соборність всіх українських земель; - незалежність України	- Іван Франко (1856 – 1916 рр.); - Володимир Охрімівич (1870 – 1931 рр.); - Михайло Грушевський (1866 – 1934 рр.)	- газети «Свобода», «Діло»; - критика москвофілів; - організація ЗУНР (1918 – 1919 рр.); - УТП (1919 – 1925 рр.)
УСДП	1899 – 1939 рр.	- австромарксизм; - соборність всіх українських земель; - незалежність України	- Микола Ганкевич (1869 – 1931 рр.); - Юліан Бачинський (1870 – 1940 рр.); - Семен Вітик (1876 – 1937 рр.)	- складова частина СДРП Австрії (1899 – 1918 рр.); - газети «Воля», «Земля і воля», «Робітничий голос», «Вперед», «Праця»; - співпраця з СВУ (1914 – 1918 рр.); - участь у ГУР, ЗУР (1914 – 1916 рр.); - участь в Українській Національній Раді ЗУНР-ЗОУНР (1918 – 1919 рр.); - участь у Соціалістичному Інтернаціоналі (1931 – 1939 рр.); - участь у комуністичних партіях Західної України (30-ті роки ХХ ст.)

УКРАЇНЬСЬКА КУЛЬТУРА У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ ст.

Умови розвитку культури

Позитивні

- сформувалася українська нація, українська мова;
- діяльність громадських та політичних організацій;
- реформи 60-70-х років ХІХ ст.;
- українські та російські поміщики займалися меценатством;
- розвиток фабрично-заводського виробництва

АЛЕ
АЛЕ
АЛЕ
АЛЕ
АЛЕ

Негативні

- немає власної держави;
- політичний гніт Російської та Австрійської імперії;
- феодальні пережитки;
- соціальний гніт (експлуатація, бідність);
- низький рівень освіти народу

		Освіта		Наука	
		В складі Росії	В складі Австрії		
Початкова		- повітові початкові народні училища (однокласні, двокласні); - міські училища; - недільні школи для дорослих	загальне обов'язкове початкове навчання для дітей віком від 6 до 14 років	Історія	
		- класичні гімназії, прогімназії; - реальні училища - інститути шляхетних дівчат; - професійні училища; - ліцеї; - циркуляр «про кухарчиних дітей» (1887 р.)	- гімназії (6 українських); - ліцеї	Мовознавство	
		- Новоросійський університет (1865 р.); - Харківський ветеринарний інститут (1851 р.); - Ніжинський історико-філологічний інститут (1875 р.); - Харківський технологічний інститут (1885 р.); - Київський політехнічний інститут (1896 р.); - Катеринославське вище гірниче училище (1899 р.)	ветеринарна школа у Львові (1881 р.)	Математика	
Вища		Наукові товариства: Київ (історичне, фізико-математичне), Харків (математичне, історико-філологічне), Одеса (дослідників природи)	Наукове товариство ім. Т. Шевченка у Львові	Біологія	
				Фізика	
				Філософія	

- Володимир Антонович (1834 – 1908 рр.) – «Про походження козацтва», 9 томів «Архіву Південно-Західної Росії»;
- Дмитро Яворницький (1855 – 1940 рр.) – «Історія запорозьких козаків»;
- Михайло Грушевський (1866 – 1834 рр.) – «Історія України-Руси»

- Олександр Потебня (1835 – 1891 рр.) – «Теория словесности»;
- Павло Житецький (1835 – 1911 рр.) – «Нарис звукової історії малоруського наріччя», «Нарис літературної історії малоруського наріччя в ХVІІ ст.»

Михайло Ващенко-Захарченко (1825 – 1912 рр.) – операційне числення

- Ілля Мечников (1845 – 1916 рр.) – еволюційна ембріологія, імунологія;
- Микола Гамалія (1859 – 1949 рр.) – інтенсивний метод щеплення;
- Бактеріологічна станція в Одесі (1886 р.)

- Іван Пулюй (1845 – 1918 рр.) – електротехніка, флуоресцентна лампа;
- Микола Бенардос (1842 – 1905 рр.) – дугове електрозварювання

Памфіл Юркевич (1826 – 1874 рр.) – «філософія серця»

УКРАЇНЬСЬКА ЛІТЕРАТУРА І ТЕАТР У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ ст.

Нова українська література	Театр	УНТ
<p align="center">Наддніпрянська Україна</p> <p>- Іван Нечуй-Левицький (1838 – 1918 рр.) «Микола Джеря», «Кайдашева сім'я», «Бурлачка», «Маруся Богуславка»;</p> <p>- Панас Мирний (1849 – 1920 рр.) «Лихі люди», «Повія», «Хіба ревуть воли, як ясла повні?», «За водою», «Голодна воля»;</p> <p>- Павло Грабовський (1864 – 1902 рр.) поезії, переклади;</p> <p>- Михайло Коцюбинський (1864 – 1913 рр.) «Дорогою ціною», «Лялечка», «Fata Morgana»;</p> <p>- Михайло Старицький (1840 – 1904 рр.) «Оборона Буші», «Молодість Мазепи», «Разбойник Кармелюк»;</p> <p>- Марко Вовчок (1833 – 1907 рр.) «Інститутка», «Кармелюк», «Народні оповідання»;</p> <p>- Леся Українка (1871 – 1913 рр.) «Давня казка», «Лісова пісня», «В катакомбах», «Касандра», «На крилах пісень»</p> <p align="center">Західна Україна</p> <p>- Ольга Кобилянська (1863 – 1942 рр.) «Земля», «В неділю рано зілля копала...», «Вовчиха»;</p> <p>- Іван Франко (1856 – 1916 рр.) «Борислав сміється», «Захар Беркут», «Наймичка», «Марійка», «Смерть убивці», «Украдене щастя», «З вершин і низин», «Зів'яле листя»;</p> <p>- Юрій Федькович (1834 – 1888 рр.) «Хмельницький», «Довбуш», «Люба-Згуба»;</p> <p>- Василь Стефаник (1871 – 1936 рр.) «Камінний Хрест», «Новина», «Дурні баби»</p>	<p align="center">Професійні театри:</p> <p>- Єлисаветград – «Театр корифеїв» (1882 – 1885 рр.) – Марко Кропивницький, Михайло Старицький;</p> <p>- Єлисаветград, Київ, Чернігів, Харків, Полтава – Марко Кропивницький;</p> <p>- Єлисаветград (1885 – 1895 рр.) – Михайло Старицький;</p> <p>- Київ (1907 – 1919 рр.) – Микола Садовський;</p> <p align="center">Аматорські театри:</p> <p>- Львів – театр «Руської Бесіди» (1864 – 1924 рр.) – Олександр Бачинський, Микола Садовський;</p> <p>- Ужгород, Полтава, Чернігів, Немирів</p> <p align="center">Автори:</p> <p>- Михайло Старицький (1840 – 1904 рр.) «Тарас Бульба», «Маруся Богуславка», «За двома зайцями», «Не судилось», «Ой, не ходи, Грицю, та й на вечорниці»;</p> <p>- Марко Кропивницький (1840 – 1910 рр.) «Доки сонце зійде, роса очі виїсть», «Глитай, або ж Павук», «Дай серцю вол, заведе в неволю»;</p> <p>- Іван Карпенко-Карий (1845 – 1907 рр.) «Безталанна», «Наймичка», «Мартин Боруля», «Сто тисяч», «Хазяїн», «Бурлака», «Чумаки»</p> <p align="center">Актори:</p> <p>- брати Тобілевичі (Іван Карпенко-Карий, Микола Садовський, Панас Саксаганський);</p> <p>- Марія Адасовська (Заньковецька);</p> <p>- Марко Кропивницький</p> <p>- Михайло Старицький</p>	<p align="center">Народний епос:</p> <p>загадки, прислів'я, приказки, історичні пісні, балади, думи, казки, легенди, перекази, байки, притчі</p> <p align="center">Лірика (пісні):</p> <p>- трудові;</p> <p>- календарно-обрядові (веснянки, русальські, купальські, жниварські пісні, колядки, щедрівки);</p> <p>- родинно-побутові (колискові, весільні, танцювальні, жартівливі пісні, пісні-голосіння);</p> <p>- соціально-побутові (наймитські, заробітчанські)</p> <p align="center">Народна драма:</p> <p>- обряд весілля;</p> <p>- пісні-ігри «Просо», «Мак», «Коза», «Меланка», «Дід», «Явтух», «Подоланочка»;</p> <p>- вертеп</p> <p align="center">Народні танці:</p> <p>козачок, гопак, дудочка</p>

УКРАЇНСЬКЕ МИСТЕЦТВО У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ ст.

Архітектура	Скульптура
<p align="center">Еклектизм</p> <p align="center">Світська архітектура:</p> <ul style="list-style-type: none"> - будинок Київської думи (арх. О. Шіле); - будинок Галицького Крайового сейму у Львові (арх. Ю. Гохбергер); - будинок пожежної станції у Львові (арх. Ю. Гохбергер); Будинок Земельного банку у Харкові (арх. О. Бекетов); - оперний театр в Києві (арх. В. Шретер); - оперний театр в Одесі (арх. Г. Гельмер, Ф. Фельнер); - оперний театр у Львові (арх. З. Горголевський); - готель «Континенталь» у Києві (арх. О. Беретті) <p align="center">Навчальні заклади:</p> <ul style="list-style-type: none"> - політехнічний інститут в Києві (арх. О. Кобелєв); - політехнічний інститут у Львові (арх. Ю. Захарієвич); - перша київська гімназія (арх. О. Беретті); - комерційне училище у Харкові (арх. О. Бекетов) <p align="center">Палацово-паркова архітектура:</p> <p>резиденція митрополита Буковини (арх. Й. Главка)</p> <p align="center">Храми:</p> <p>Володимирський собор у Києві (арх. Г. Штром, П. Спарро, О. Беретті)</p>	<p align="center">Леонід Позен (1849 – 1921 рр.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - пам'ятник І. Котляревському (Полтава); - пам'ятник М. Гоголю (Полтава) <p align="center">Пармен Забіла (1830 – 1917 рр.)</p> <p>погруддя Т. Шевченка, О. Пушкіна, І. Тургенева, М. Некрасова</p> <p align="center">Михайло Микешин (1835 – 1896 рр.)</p> <p>пам'ятник Богдану хмельницькому (Київ)</p>

УКРАЇНСЬКЕ МИСТЕЦТВО У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ ст.

Образотворче мистецтво	Музика
Реалізм	
Наддніпрянська Україна	Композитори Наддніпрянської України:
- Костянтин Трутовський (1826 – 1893 рр.) «Тарас Шевченко з кобзою над Дніпром», «Весільний викуп», «Сцена біля колодязя», «Базар в провінції», «Колядки в Україні», «Мироїд»;	- Семен Гулак-Артемівський (1813 – 1873 рр.) «Запорожець за Дунаєм»;
- Микола Мурашко (1844 – 1909 рр.) «Над Дніпром», «Крим», «Берег Алупки», «Мечеть», «Вид Боярки», «Млин», «У парку»;	- Петро Сокальський (1832 – 1887 рр.) «Мазепа», «Майська ніч». «Облога Дубна», «Музичні картини для фортепіано»
- Микола Кузнецов (1850 – 1929 рр.) «На заробітці», «Мировий суддя», «В отпуску», «Об'їзд володінь», «Портрет І. Терещенка», «Портрет П. Чайковського», «Портрет В. Васнецова»;	- Петро Ніщинський (1832 – 1896 рр.) «Вечорниці»
- Сергій Васильківський (1854 – 1917 рр.) «Чумацький шлях», «Українська хата», «Козацький двір», «Весна в Україні», «Сільська вулиця», «Козача левада», «Тип запорожця», «Задунайський запорожець», «Околиця кам'яної балки»;	- Микола Лисенко (1842 – 1912 рр.) «Чорноморці», «Наталка Полтавка», «Тарас Бульба», «Різдвяна ніч», «Утоплена», «Коза-дереза», «Пан Коцький», «Зима і весна»
- Киріак Костанді (1852 – 1921 рр.) «В люди», «У хворого товариша», «Старенькі», «Рання весна», «Сутінки», «Гуси», «На терасі»;	- Микола Аркас (1853 – 1909 рр.) «Катерина»
- Микола Пимоненко (1862 – 1912 рр.) «Сінокіс», «Весілля в Київській губернії», «Свати», «Ворожіння», «Ярмарок», «У похід», «Жниця», «На річці»;	Композитори Західної України:
Західна Україна	- Іван Лаврівський (1823 – 1873 рр.) «Ген, ген, далеко», «Руська річка», «Плач вдовиці», «Піснь прощальна», «Дух святий», «Козак до Торбана»;
- Корнило Устиянович (1839 – 1903 рр.) «Бойківська пара», «Гуцулка біля джерела», «Тарас Шевченко на засланні», «Мойсей», «Христос перед Пілатом», «Літописець Нестор», «Свята Ольга»;	- Анатоль Вахнянин (1841 – 1908 рр.) «Купало», романси на твори Т. Шевченка, І. Франка, Ю. Федьковича;
- Теофіл Копистинський (1844 – 1916 рр.) «Гуцулка», «Гуцул з Липовець»;	- Сидір Воробкевич (1836 – 1903 рр.) «Над Прутом», «Сині очі», «Вечір», «Убога Марта»
- Тит Романчук (1865 – 1911 рр.) карикатури, ілюстрації;	Народні співці:
- Іван Труш (1865 – 1941 рр.) «Гуцулка з дитиною», «Трембітарі», «Прачки», «Арабські жінки», «Захід сонця в лісі», «Самітна сосна»	- Андрій Шут (1790 – 1873 рр.);
	- Остап Вересай (1803 – 1890 рр.);
	- Іван Крюковський (1815 – 1885 рр.);
	- Павло Братиця (1825 – 1887 рр.);
	- Михайло Кравченко (1858 – 1917 рр.)
	Музичні школи:
	при Російському музичному товаристві в Києві (1868 р.), Харкові (1883 р.), Одесі (1897 р.)
	Хорові колективи:
	- «Торбан» (1870 р.) у Львові;
	- «Боян» (1891 р.) у Львові